

УДК 330.022

Ярош Ю. О.

*аспірант кафедри економіки та оцінки майна підприємств
Харківського національного економічного університету
імені Семена Кузнеця*

Yarosh Y. O.

*Postgraduate Student at Department of Economy and Property
Assessment of Enterprises
Simon Kuznets Kharkov National University of Economics*

РОЗПОДІЛ ІНВЕСТИЦІЙ ЗА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ РАЙОНАМИ УКРАЇНИ

DISTRIBUTION OF SOCIAL INVESTMENT - ECONOMIC REGION OF UKRAINE

Анотація. У статті проаналізовано загальний обсяг інвестицій з України та надходження прямих іноземних інвестицій до України. Визначено основні країни-інвестори, вказано частку надходжень від загального обсягу інвестицій. Розглянуто надходження інвестицій у регіони України та надано характеристику кожного соціально-економічного району. Проаналізовано напрям прямих іноземних інвестицій за сферами економічної діяльності в Україні. Визначено напрями інвестиційних потоків та проблеми активізації інвестиційної діяльності в регіонах.

Ключові слова: інвестиції, прями іноземні інвестиції, інвестиційна діяльність, соціально-економічний район, регіон.

Постановка проблеми. Соціально-економічний розвиток України та її регіонів пропорційний до обсягу вкладеного капіталу, тобто надходжень інвестиційних потоків.

Сьогодні актуальним є питання дослідження регіону як суб'єкта формування сприятливого середовища для проведення інвестиційної діяльності з урахуванням специ-

фіки та особливості територій. На думку В.Т. Голубятнікова, «створення сприятливого інвестиційного клімату насамперед пов'язане з чітким регулюванням інвестиційної діяльності. Структурна перебудова, оновлення і розвиток економіки України та регіонів залежать від ефективності інвестиційної діяльності, яка зараз має недостатні обсяги» [1, с. 29].

Ураховуючи важливість значення інвестицій у соціально-економічному розвитку регіону, актуальним є дослідження надходжень прямих іноземних інвестицій (ПІІ) у регіони України та визначення основних тенденцій та проблем у цій сфері. За такого аналізу важливо перейти від різностороннього аналізу стану по окремих напрямках інвестиційної політики до комплексного взаємопов'язаного аналізу інвестиційної діяльності в регіоні у цілому. Із цієї точки зору проблеми активізації інвестиційної діяльності та аналіз інвестиційної ситуації в регіоні є актуальним питанням для дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у дослідження проблем залучення іноземних інвестицій, що є особливо актуальним на сьогодинньому етапі розвитку економіки України та її регіонів, як із теоретичної, так і з практичної точок зору зробили роботи: І. Бланка, Є. Бойка, В. Василенка, О. Власюка, В. Волошина, О. Гаврилюка, П. Гайдуцького, В. Гейця, Б. Губського, М. Данилишина, М. Денисенка, В. Загорського, С. Захаріна, Л. Катан, В. Кравців, Д. Лук'яненка, В. Мамутова, А. Мерзляка, А. Мокія, В. Осецького, А. Пересади, А. Поручника, В. Проскуріна, Л. Петкова, О. Рогача, А. Румянцева, А. Степаненка, Д. Стеценка, А. Сухорукова, С. Писаренко, І. Ткачук, В. Федоренка та ін. У працях науковців [2–5] визначено основні базові теоретико-методологічні підходи до залучення ПІІ. В. Кравців, М. Мельник, В. Антонов [2] приділили увагу аналізу впливу ПІІ на економічний розвиток приймаючої держави. В. Федоренко, Т. Проценко, В. Солдатенко, Д. Степанов [3], М. Бутко, О. Акименко [4], Н. Свиридова, І. Заблудська, В. Василенко, В. Третяк, С. Лискова [5] обґрунтували особливості визначення стратегічних цілей, напрями активізації процесу залучення ПІІ та вивчали сучасний стан іноземного інвестування в Україні. Проте значна кількість досліджень не враховує динамічність показників, тенденцій надходжень інвестицій в окремі регіони України та напрями інвестування.

Мета статті полягає в аналізі надходжень ПІІ в Україну та її регіони, групуванні областей за часткою ПІІ у загальному обсязі, визначенні основних тенденцій та проблем у вкладенні ПІІ у регіони.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах залучення інвестицій сприяє відновленню та розвитку економіки, впровадженню нових технологій, оновленню зношених основних виробничих фондів, створенню нових робочих місць та інших важливих складників, які сприяють розвитку країни, регіонів і галузей. Прагнення до відкритості економіки, підвищення конкурентоспроможності національного виробництва, завоювання довіри на світовому ринку, участі у міжнародному фінансовому обміні зумовлюють необхідність створення умов для залучення іноземних інвестицій.

За даними Державної служби статистики [6], у 2010–2016 рр. з України до різних країн світу надійшло 45 621,90 млн. дол. США прямих інвестицій (рис. 1). Пік відтоку прямих інвестицій припав на 2011 р. і становив 6 898,00 млн. дол. США, спад прийшовся на 2015 р. – 6 210,00 млн. дол. США.

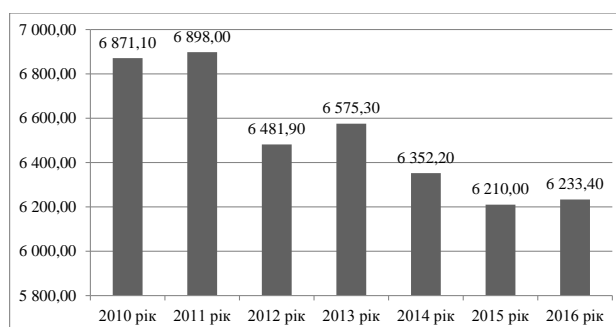

Рис. 1. Прямі інвестиції з України за 2010–2016 рр. (млн. дол. США) [6]

У 2011 р. темп росту прямих інвестицій з України становив 100,39% порівняно з 2010 р.; у 2012 р. інвестиції були зменшені на 6,42% порівняно з 2011 р. і становили 93,97%; у 2013 р. – 101,44%, що на 7,47% перевищує показник відтоку капіталу 2012 р.; у 2014 р. – 96,61%, що на 4,83% менше, ніж у 2013 р., та з 2015 р. спостерігається зростання потоку прямих інвестицій з України на 1,15% та в 2016 р. – на 2,62%.

Аналіз темпу приросту прямих інвестицій з України показує, що за 2010–2016 рр. показник упав на 9,27% та становить 90,72%. Але якщо взяти до уваги, що індекс інфляції в 2016 р. становить 104,5%, тоді темп приросту за 2016 р. дорівнюватиме 86,81%, а падіння показника буде становити 13,19%.

Основними країнами, до яких з України надходили прямі інвестиції за 2010–2016 рр., є: Кіпр – 35 910,7 млн. дол. США (92,56% від загального обсягу інвестицій з України), Російська Федерація – 1 205,3 млн. дол. США (3,11%), Латвія – 450,5 млн. дол. США (1,16%), Польща – 303,6 млн. дол. США (0,78%), Грузія – 141,9 млн. дол. США (0,37%), Віргінські Острови (Брит.) – 175,3 млн. дол. США (0,45%), Казахстан – 126 млн. дол. США (0,32%), Угорщина – 36,4 млн. дол. США (0,09%), Республіка Молдова – 82,5 млн. дол. США (0,21%), Швейцарія – 43,9 млн. дол. США (0,11%), Німеччина – 39 млн. дол. США (0,10%) та інші країни – 280,8 млн. дол. США (0,72%).

Обсяг ПІІ (акціонерного капіталу) в економіку України (рис. 2) за 2010–2016 рр. становив 340 767,70 млн. дол. США (без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції), у розрахунок на одну особу населення – 7 623,44 млн. дол. США.

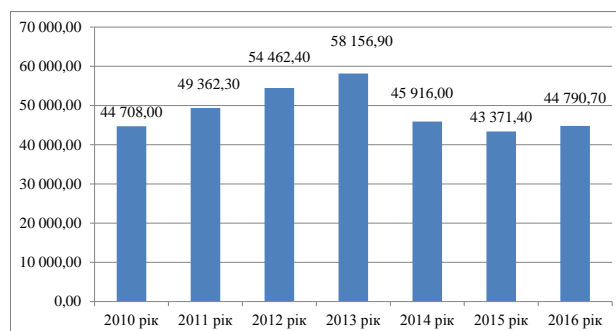

Рис. 2. Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) до України за 2010–2016 рр. (млн. дол. США) [6]

Прямі іноземні інвестиції в 2010 р. становили 44 708,00 млн. дол. США., у 2011 р. – 49 362,30 млн. дол. США, що на 4 654,30 млн. дол. США, ніж у 2010 р.; у 2012 р. надійшло 54 462,40 млн. дол. США. Пік вливання

іноземного капіталу до української економіки припав на 2013 р. і становив 58 156,90 млн. дол. США.

Упродовж 2010–2013 рр. спостерігалася позитивна динаміка у надходженні прямих іноземних інвестицій. Так, у 2013 р. темп приросту інвестицій становив 130% порівняно з 2010 р. Із 2014 р. почалося стрімке падіння, яке становило 26,66% та 34,1% станом на 2015 р. порівняно з 2013 р.

У 2014 р. відбулося скорочення ПІІ на 12 240,90 млн. дол. США, які становили 45 916,00 млн. дол. США. На початку 2015 р. інвестиційний потік був зменшений до 43 371,40 млн. дол. США, але масштабні зміни у політичному середовищі, прийняття нових законів повертає іноземних інвесторів, і в 2016 р. інвестиції становили 44 790,70 млн. дол. США, що на 1 419,30 млн. дол. США більше, ніж у 2015 р.. У 2016 р. спостерігається відновлення надходжень та збільшення прямих іноземних інвестицій на 3,27% порівняно з 2015 р.

За 2010–2016 рр. інвестиції надходили з 133 країн світу. До основних країн-інвесторів, на які припадає 81,87% загального обсягу ПІІ, належать: Кіпр – 95 305,4 млн. дол. США (28,13%), Німеччина – 43 632,3 млн. дол. США (12,88%), Нідерланди – 36 717,6 млн. дол. США (10,84%),

Російська Федерація – 24 495,3 млн. дол. США (7,23%), Австрія – 20 115,5 млн. дол. США (5,94), Велика Британія – 16 031,9 млн. дол. США, Франція – 12 867,8 млн. дол. США, Віргінські Острови (Британія) – 12 963,6 млн. дол. США, Швеція – 5 074 млн. дол. США (з 2012 р. припинила інвестування), Швейцарія – 8 462 млн. дол. США, Сполучені Штати Америки – 6 384,1 млн. дол. США, Італія – 7 159,1 млн. дол. США, Беліз – 2 751,4 млн. дол. США (прямі інвестиції почали надходити з 2013 р.), Польща – 5 963,8 млн. дол. США, Угорщина – 1 237,1 млн. дол. США (прямі інвестиції почали надходити з 2015 р.), також прями інвестиції надходили з інших країн обсягом 39 636,5 млн. дол. США.

Акціонерний капітал Кіпру продовжує витіснити з української економіки капітал розвинених країн світу та забезпечує загальні показники приросту надходження акціонерних капіталів до України.

Незадовільна диверсифікація джерел залучення ПІІ в Україну по країнах-інвесторах є ризиком залежності економіки України від політики основних країн-інвесторів.

Варто детально розглянути надходження ПІІ в регіони країни (табл. 1).

Таблиця 1

Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) в Україну за соціально-економічними районами та регіонами за 2010–2016 рр. (млн. дол. США) [6]

Соціально-економічні райони України		2010–2016 рр. (млн. дол. США)	Обсяг у % відношенні
Усього :		12974,8	4,38
Столичний район	Київська область	10478,8	3,54
	Чернігівська область	623,1	0,21
	Житомирська область	1872,9	0,63
Усього :		20389,3	6,89
Північно-Східний район	Харківська область	13133,3	4,44
	Полтавська область	5268,7	1,78
	Сумська область	1987,3	0,67
Усього :		19818,7	6,70
Донецький район*	Донецька область	15445,3	5,22
	Луганська область	4373,4	1,48
Усього :		53879,8	18,21
Придніпровський район	Запорізька область	6001,4	2,03
	Дніпропетровська область	47878,4	16,18
Усього :		3751,7	1,26
Центральний район	Кіровоградська область	541,4	0,18
	Черкаська область	3210,3	1,08
Усього :		2930,1	0,98
Подільський район	Вінницька область	1400,6	0,47
	Хмельницька область	1163,2	0,39
	Тернопільська область	366,3	0,12
Усього :		15616,5	5,27
Карпатський район	Львівська область	8595,8	2,90
	Івано-Франківська область	4379,9	1,48
	Закарпатська область	2254,5	0,76
	Чернівецька область	386,3	0,13
Усього :		3504,7	1,18
Північно-Західний район	Волинська область	1805,7	0,61
	Рівненська область	1699,0	0,57
Усього :		16149,0	5,46
Причорноморський район	Одеська область	8416,7	2,84
	Миколаївська область	1322,9	0,45
	Автономна Республіка Крим*	5054,5	1,71
	Херсонська область	1354,9	0,46
м. Севастополь*		679,0	0,23
м. Київ		146283,5	49,42

*Тимчасово окупована територія Автономної Республіки Крим, м. Севастополь та частина зони проведення антитерористичної операції

Найбільше ПІІ надійшло до Придніпровського району – 18,21%. До складу Придніпровського району входять: Дніпропетровська область із загальним надходженням ПІІ 16,18% та Запорізька область – 2,03%. Продукція, що вироблена промисловим комплексом Придніпровського району, становить 23,5% від загального обсягу виробництва продукції України. Район виробляє 53% продукції чорної металургії держави, 23,5% – електроенергії, 19% – машинобудування, 19% – хімії та нафтохімії. Територіальна концентрація промислового сектору в регіоні у три рази вища за середньодержавний показник, саме тому у районі спостерігається дуже складна екологічна ситуація.

Північно-Східний район отримав 6,89% іноземних інвестицій від загального обсягу. До складу Північно-Східного району входять: Харківська область – 4,44%, Полтавська область – 1,78% та Сумська область – 0,67% від загального надходження ПІІ. Найбільш розвиненими галузями є машинобудування, металообробка, хімічна та легка промисловість, будівельна промисловість, агропромисловий комплекс, тваринництво. Частка валової сільськогосподарської продукції становить 14,6%, провідне значення має промисловість, з якої 20% – машинобудування України.

Донецький район у період 2010–2016 р. отримав інвестицій загальним обсягом 6,70%. До складу району входять: Донецька область – 5,22% та Луганська область – 1,48% прямих закордонних інвестицій. Із початком антитерористичної операції в 2014 р. спостерігається негативна динаміка надходжень ПІІ. Основними галузями району є промисловість, електроенергетика, чорна та кольорова металургія, хімічна та легка промисловість, машинобудування. За екологічних умов харчова та агропромисловість, сільське господарство зосереджені на півночі та півдні району, де спостерігається менша концентрація промислових центрів. Однак у зв'язку з проведенням АТО більшість заводів закрито, оскільки розташовані саме в місцях бойових дій.

Карпатський район – 5,27% від загального обсягу закордонних інвестицій. До складу району входять: Львівська область – 2,90%, Івано-Франківська область – 1,48%, Закарпатська область – 0,76% та Чернівецька область – 0,13%. У районі зосереджені електроенергетичні та машинобудівні комплекси, виробництво хімікатів для сільського господарства, деревообробна та фармацевтична галузь. Карпатський район межує з Польщею, Румунією, Молдовою, Угорщиною і Словаччиною, що зумовлює високий відсоток міграції мешканців до країн-сусідів на заробіток. Перспективною галуззю в районі є рекреаційна, а тому залучення інвестицій може перетворити район у потужний регіон міжнародного туризму.

Столичний район – 4,38% загального обсягу прямих іноземних інвестицій. Район охоплює території Київської області – 3,54%, Чернігівської області – 0,21% та Житомирської області – 0,63%. Окремо виділено місто Київ із загальним обсягом 49,42% ПІІ. Провідними міжгалузевими комплексами у районі є паливо-енергетичний, машинобудівний, хіміко-індустріальний, лісовиробничий, агропромисловий, будівельний, транспортний. У районі 20% видобутку нафти загальноукраїнського обсягу, 30% – хімічних волокон та 48% – скляної і фарфоро-фаянсової промисловості тощо.

Причорноморський район – 5,46% прямих іноземних інвестицій, який розподілено між Одеською областю – 2,84%, Миколаївською областю – 0,45%, Херсонською областю – 0,46% та Автономною Республікою Крим – 1,71% (із 2014 р. територія півострова не інвестується). Окремо виділено місто Севастополь – 0,23% загальних

надходжень інвестицій упродовж 2010–2014 рр. У районі розвинені машинобудування, рекреаційний комплекс, багатогалузева харчова промисловість, сільське господарство з високою часткою посівів зернових, садів, виноградарників, тютюну та ефіроолійних культур. На район припадає 30% виробництва ковальсько-пресового устаткування, 45,9% консервів, 20% хімічних добрив України та 90% українського виробництва вин. Вихід до Чорного та Азовського морів сприяє виробництву морських та річкових суден.

Центральний район – 1,26% загального обсягу іноземних інвестицій. До складу району входять: Кіровоградська область – 0,18%, Черкаська область – 1,08%. На території району розвинута хімічна, легка і харчова промисловість, машинобудування, чорна і кольорова металургія. У структурі валового випуску продукції на сільське господарство припадає 32,5%, промисловість – 23,8%, будівництво – 5,9%, торгівлю – 3,7%, інші галузі виробництва – 1,9%.

Північно-Західний район – 1,18% від загального обсягу іноземних інвестицій, до складу якого входять Волинська область – 0,61% і Рівненська область – 0,57%. У районі розвинуті електроенергетика, машинобудування, виробництво будівельних матеріалів, паливна, хімічна, легка та лісова промисловість, рекреаційний комплекс.

Подільський район із 0,98% іноземних інвестицій об'єднує Тернопільську область – 0,12%, Хмельницьку область – 0,39% та Вінницьку область – 0,47%. Економічний розвиток району – найнижчий у країні. Переважають галузі АПК, набули розвитку машинобудування і металообробка, лісова, деревообробна галузі промисловості.

Регіональна структура надходження прямих іноземних інвестицій демонструє поляризацію інвестицій, що свідчить про диспропорцію в розвитку регіонів країни. За допомогою аналізу варіаційного ряду за ПІІ в Україну регіони можна розділити на три групи (табл. 2).

Таблиця 2
Результат групування областей за ПІІ в Україну за 2010 – 2016 рр.

Інтервал	Кількість областей	Загальна кількість областей
$0,0 < x \leq 10000,0$	21	21
$10000,0 < x \leq 20000,0$	3	24
$40000,0 < x \leq 50000,0$	1	25

До першої групи належать: Чернігівська область – 623,1 млн. дол. США, Житомирська область – 1872,9 млн. дол. США, Полтавська область – 5268,7 млн. дол. США, Сумська область – 1987,3 млн. дол. США, Луганська область – 4373,4 млн. дол. США, Запорізька область – 6001,4 млн. дол. США, Кіровоградська область – 541,4 млн. дол. США, Черкаська область – 3210,3 млн. дол. США, Вінницька область – 1400,6 млн. дол. США, Хмельницька область – 1163,2 млн. дол. США, Тернопільська область – 366,3 млн. дол. США, Львівська область – 8595,8 млн. дол. США, Івано-Франківська область – 4379,9 млн. дол. США, Закарпатська область – 2254,5 млн. дол. США, Чернівецька область – 386,3 млн. дол. США, Волинська область – 1805,7 млн. дол. США, Рівненська область – 1699,0 млн. дол. США, Одеська область – 8416,7 млн. дол. США, Миколаївська область – 1322,9 млн. дол. США, Херсонська область – 1354,9 млн. дол. США, Автономна Республіка Крим – 5054,5 млн. дол. США.

До другої групи належать: Київська область – 10478,8 млн. дол. США, Харківська область –

13133,3 млн. дол. США, Донецька область – 15445,3 млн. дол. США.

До третьої групи: Дніпропетровська область – 47878,4 млн. дол. США.

Найбільша кількість ПІІ надійшла до другої та третьої груп, окремо варто виділити місто Київ, до якого надійшло 49,42% загального обсягу ПІІ за 2010–2016 рр. Це саме ті регіони, які нині вже є економічно розвинутими та найбільш привабливими для іноземних інвесторів.

Досліджуючи темпи зростання обсягу ПІІ в регіони України, слід звернути увагу на те, що кожного року є низка областей, в яких відбулося скорочення надходжень інвестицій. Динаміка зростання ПІІ в більшості областей є непостійною та значно коливається і потребує детальних подальших досліджень динаміки темпу зростання прямих іноземних інвестицій та аналізування потоку інвестицій. Траєкторія темпів зростання обсягів ПІІ України внаслідок диференціації регіональних темпів формує широкий потік, який міняє свій напрям із нерівномірною щільністю.

За ствердженням Л.О. Петкової та В.В. Проскуріна, основу мотивації іноземного інвестора на розміщення капіталу за кордоном становлять: порівняно нижчі витрати (вартість робочої сили, особливості податкової системи, субсидування, якість інфраструктури, у тому числі фінансового ринку); можливості збуту продукції (характеристики місцевого ринку, зокрема потенціал його зростання, міжнародна відкритість країни); особливості культури, мови, політичного ризику в країні [7, с. 466].

Аналіз ПІІ (акціонерного капіталу) в країну за видами економічної діяльності дає змогу виділити найрозвиненіші та привабливі сфери національної економіки для закордонного інвестора (табл. 3).

За 2010–2015 рр. основними галузями – лідерами з іноземних інвестицій є промисловість з обсягом 31,27% усіх залучених іноземних інвестицій і фінансова та страхова діяльність – 29,12%. До другої групи надходжень закордонних інвестицій належать торгівельна діяльність та надання послуг – 11,89% та операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям – 12,11%. До третьої групи: діяльність із транспорту,

зв'язку та телекомунікації – 5,67%, будівництво – 3,52%, професійна, наукова та технічна діяльність – 2,86%, сільське господарство (мисливство, лісництво, рибальство) – 1,49%, готельно-ресторанна діяльність – 1,13%. До четвертої групи належать: охорона здоров'я та надання соціальної допомоги – 0,21%, мистецтво, спорт, розваги та відпочинок – 0,15%, освіта – 0,02% та інші види економічної діяльності – 0,56%.

У структурі галузей національного господарства іноземні інвестиції себе найкраще почувають у промисловості, фінансовій діяльності та операціях із нерухомим майном, орендою та інжинірингом, тоді як величезний економічний потенціал галузей сільського господарства та будівництва залишається для іноземних інвесторів неконкурентоспроможним порівняно з іншими, більш дохідними галузями.

Більш детально розглянуто напрями промислової діяльності та динаміку приросту надходжень прямих іноземних інвестицій за даними Держкомстату як одну з найрозвиненіших сфер економічної діяльності в Україні (табл. 4). Для більш коректного оцінювання темпу приросту прямих іноземних інвестицій використано індекс інфляції для розрахунку в кожному році.

Щодо загального аналізу даної таблиці, то виходячи з вищенаведених статистичних даних та розрахованих відносних показників розміщення інвестиційного капіталу, бачимо, що промисловість є лідером із вливання прямих іноземних інвестицій, однак за 2010–2015 рр. спостерігається значне зменшення за напрямками промислової діяльності.

Як зазначає В.Я. Швець, Г.В. Баранець, Н.Ф. Єфремова [8, с. 32], сьогодні питання полягає в тому, чи залишиться Україна постачальником сировини на світовий ринок та імпортером високотехнологічної продукції або отримає статус передової науково-технічної країни і розвинутої індустріальної держави. На думку провідних економістів, вирішення цього питання полягає у розробленні та реалізації інвестиційно-інноваційної політики, передусім в оброблювальних галузях промисловості.

У Концепції Державної цільової економічної програми розвитку інвестиційної діяльності на 2011–2015 рр.

Таблиця 3

Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) в Україну за видами економічної діяльності за 2010–2015 рр. (млн. дол. США) [6]

Види економічної діяльності	2010 рік	2011 рік	2012 рік	2013 рік	2014 рік	2015 рік
Сільське господарство (мисливство, лісництво, рибальство)	846,6	827,5	813,5	839,3	594,1	500,6
Промисловість	14042,6	15238,6	17166,7	18012,5	14817,1	13280,1
Будівництво	2339,2	2992,7	974,1	1649,6	1289,9	1158,3
Торгівельна діяльність та надання послуг	4764,5	5193,5	6003,0	7559,6	6019,2	5659,5
Готельно-ресторанна діяльність	458,3	463,7	810,3	887,3	364,5	353,1
Діяльність із транспорту, зв'язку та телекомунікації	1711,2	1855,0	3015,7	3704,2	3001,7	3505,9
Фінансова та страхова діяльність	15059,5	16318,5	16105,6	15348,8	11537,4	11823,9
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	4754,1	5721,5	9058,5	6335,2	5241,6	4723,5
Державне управління й оборона	0,5	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0
Освіта	16,8	9,1	6,0	14,4	12,2	10,7
Професійна, наукова та технічна діяльність	-	-	-	3448,4	2837,0	2174,5
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	131,2	134,4	120,7	144,7	50,7	46,2
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	-	-	-	185,8	128,2	117,4
Надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту та інших видів послуг	583,5	607,8	388,1	-	-	-
Інші види послуг	-	-	-	27,1	22,5	17,5

**Темпи приросту прямих іноземних інвестицій в Україну
за напрямками промислової діяльності за 2011–2015 рр. [6]**

Напрями промисловості	2011 рік	2012 рік	2013 рік	2014 рік	2015 рік
Добувна промисловість	113,27	128,47	137,50	96,87	81,95
Переробна промисловість	95,83	112,96	117,14	80,59	68,53
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	101,87	163,88	175,97	117,70	101,61
Легка промисловість (текстильне виробництво; виробництво одягу, хутра та виробів із хутра, виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів)	91,59	104,37	104,36	76,10	63,72
Виробництво виробів із дерева та оброблення деревини, виробництво целюлозно-паперове, видавнича діяльність	95,91	104,17	89,14	74,10	64,35
Виробництво коксу, продуктів нафтопереробки	89,37	90,33	88,74	48,33	19,90
Хімічна та нафтохімічна промисловість (хімічне виробництво, виробництво гумових та пластмасових виробів)	94,14	99,17	78,77	53,67	47,57
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	101,45	130,89	182,27	121,06	101,99
Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	93,88	103,85	105,03	74,64	65,22
Машинобудування (виробництво машин та устаткування, виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування, виробництво транспортних засобів та устаткування)	95,93	98,77	125,90	86,56	68,47
Інші галузі промисловості	101,34	97,15	29,51	15,12	13,46
Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	182,23	444,86	471,17	181,55	159,05

зазначено, що основними причинами низької інвестиційної активності є [9]:

- несприятливі умови для інвестування, зокрема недосконале законодавство з питань захисту права власності, адміністрування податків, отримання у власність земельних ділянок, провадження підприємницької діяльності та здійснення контролю за нею;

- недостатній рівень державної підтримки інвестиційної діяльності, неналежним чином розвинута система підготовки інвестиційних програм і проектів для надання державних інвестицій;

- нерозвиненість інвестиційного ринку та інфраструктури;

- відсутність дієвих механізмів державно-приватного партнерства в інвестуванні.

Якщо порівнювати виявлені тенденції з потоку надходжень ПІІ в Україну загалом та по регіонах, можна зробити висновок, що вони не співпадають, а в деяких регіонах спостерігається кардинально інша ситуація. Саме тому варто зосередити увагу на детальному дослідженні та оцінці регіональної структури прямих іноземних інвестицій, оскільки виявлені тенденції темпів зростання прямих іноземних інвестицій в Україну в цілому не відображають регіональні тенденції, а навпаки, дуже різняться, а також дослідити рівень розвитку ринкової інфраструктури як ключового сегменту розвитку економіки [10, с. 201].

Будь-які заходи, які вживаються владою різних рівнів для подолання визначених проблем, мають спрямовуватися на досягнення чітко визначеної мети, в іншому разі вони втрачають свою важливість, а їх результативність не впливатиме на загальний результат. Проблеми та бар'єри у сфері інвестиційної діяльності повинні вирішуватися, зважаючи на їх першочерговість та гостроту в сучасних

умовах і, відповідно, до визначених пріоритетних напрямів впливу формуються заходи, які спрямовані на досягнення визначеної цілі.

Висновки. Оскільки кожний регіон має свої особливості, які пов'язані з веденням господарської діяльності, пріоритетними напрямками розвитку, кліматично-природничими умовами, розвитком технологій та трудовим потенціалом, тощо, необхідно зосередити увагу на дослідженні кожного окремого регіону. Подальший збалансований та пропорційний соціально-економічний розвиток територій держави в сучасній інвестиційній ситуації залежить від правильності дій та ефективності використання інвестиційних інструментів місцевими органами влади. Проведені дослідження демонструють, що переломним у тенденції до зростання темпів надходження прямих іноземних інвестицій став 2014 р., коли почалися зміни в політичній структурі держави та економіці. Однак присутній приріст інвестицій із 2015 р. загалом по Україні, але така тенденція не є аналогічною в усіх регіонах країни; наявна нестабільність у нарощуванні темпів ПІІ, регіони – лідери за надходженням інвестицій в одному році можуть змінитися на останні місця у наступному. Структура надходження ПІІ демонструє наявну поляризацію інвестицій (49,42% від загального обсягу інвестицій надходять до Києва), що свідчить про диспропорцію у розвитку регіонів країни. Для суттєвих змін у напрямі залучення іноземних інвестицій, активізації інвестиційної діяльності та підвищення дієздатності механізмів забезпечення сприятливого інвестиційного середовища необхідно зосередити увагу на використанні нових та ефективних інструментів планування та регулювання інвестицій, формуючи підґрунтя для збереження та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки.

Список використаних джерел:

1. Голубятніков В.Т. Інвестиції та регіональна проектна діяльність : [навч. посіб.] / В.Т. Голубятніков, П.Д. Лазар, Н.В. Голубятнікова, К.В. Савченко ; за заг. ред. доц. В.Т. Голубятнікова. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. – 250 с.
2. Залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України: проблеми та політика активізації : [монографія] / В.С. Кравців, М.І. Мельник, В.Б. Антонов ; НАН України, Ін-т регіон. дослідж. – Л., 2011. – 366 с.

3. Економічні та організаційно-правові аспекти іноземних інвестицій в Україні : [монографія] / В.Г. Федоренко [та ін.]. – Ірпінь : Національна академія ДПС України, 2004. – 398 с.
4. Бутко М.П., Акименко О.Ю. Інвестиційна домінанта сталого розвитку регіону в умовах інтеграції : [монографія] / М.П. Бутко, О.Ю. Акименко ; Рада по вивч. продукт. сил України НАН України. – Ніжин: Аспект-Поліграф, 2009. – 232 с.
5. Формування механізму стимулювання економічного розвитку регіонів : [монографія] / Н. Д. Свірідова [та ін.] ; Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. – Луганськ : Ноулідж, 2012. – 266 с.
6. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua>.
7. Петкова Л.О., Проскурін В.В. Муніципальні інвестиції та кредити / Л.О. Петкова, В.В. Проскурін. – К., 2006. – 158 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://users.i.com.ua/~zddm/RUSSIAN/INVBOOK/parts/autors.htm>.
8. Інвестування : [навч. посіб.] / В.Я. Швець, Г.В. Баранець, Н.Ф. Єфремова. – Дніпродзержинськ : ДДТУ, 2011. – 459 с.
9. Концепція Державної цільової економічної програми розвитку інвестиційної діяльності на 2011–2015 роки : Розпорядження КМУ від 29 вересня 2010 р. № 1900-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [// www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).
10. Старченко К. Інвестиції: теорія і практика : [монографія] / К. Старченко. – Мюнхен : Український Вільний Університет Серія: Vigia, Т. 52, 2011. – 236 с.

Анотація. В статтю проаналізовані загальний обсяг інвестицій з України і приток прямих іноземних інвестицій в Україну. Визначені основні країни-інвестори і вказано частку надходжень від загального обсягу інвестицій. Розглянуто надходження інвестицій в регіони України і дано характеристику кожного соціально-економічного району. Проаналізовані напрями прямих іноземних інвестицій по сферах економічної діяльності в Україні. Визначені напрями інвестиційних потоків і проблеми активізації інвестиційної діяльності в регіонах.

Ключові слова: інвестиції, прямі іноземні інвестиції, інвестиційна діяльність, соціально-економічний район, регіон.

Summary. The article analyzes the total investment from Ukraine and foreign direct investment to Ukraine. The main countries - investors and listed share income from total investments. To consider the flow of investments in the regions of Ukraine and to description of each socio - economic region. Analyzed the trend of foreign direct investment on areas of economic activity in Ukraine. The directions of investment flows and stimulate investment issues in the region.

Key words: Investment, FDI, investment area, socio - economic area, region.